

Δηλητηρίαση – Οξύς πόνος

Βασίλης Πασχάλης

Αναπληρωτής Καθηγητής

ΣΕΦΑΑ - ΕΚΠΑ

Δηλητηρίαση

Αναφορές για δηλητήρια

Πάπυρος Ebers ($\approx$ 1500 π.Χ.)

Ιπποκράτης ($\approx$ 400 π.Χ.)

Θεόφραστος (370-286 π.Χ.)

Παράκελσος (1493-1541)

Όλες οι ουσίες είναι δηλητήρια και τίποτα δεν υπάρχει που να μην είναι δηλητήριο. Μόνο η δόση καθορίζει ότι κάτι δεν είναι δηλητήριο.

Ορισμοί

Δηλητήριο: Οποιαδήποτε ουσία που εισέρχεται στο σώμα ή έρθει σε επαφή με το δέρμα και επενεργεί βλαπτικά προκαλώντας λειτουργικές διαταραχές ή θάνατο.

Τοξικολογία: Είναι η επιστήμη που ασχολείται με τα χαρακτηριστικά, τη δράση, την τοξικότητα, τις θανατηφόρες δόσεις και τη θεραπεία από δηλητήρια.

Κέντρο δηλητηριάσεων: Παροχή πληροφοριών και οδηγιών στους γιατρούς, τα νοσοκομεία και το κοινό για δηλητηριάσεις όλων των ηλικιών. Το Κέντρο λειτουργεί 24/7.

Οι πληροφορίες παρέχονται δωρεάν στο τηλέφωνο

210 7793777

Δηλητηρίαση

Πεπτική οδός

Οι τοξικές ουσίες μεταφέρονται στον πεπτικό σωλήνα από το στόμα είτε με άμεση λήψη ή με μολυσμένο αντικείμενο είτε με τις τροφές και το νερό.

Δηλητηρίαση

Αναπνευστική οδός

Κατά την εισπνοή, οι χημικές ουσίες που βρίσκονται στον εισπνεόμενο αέρα εισέρχονται από τη μύτη ή το στόμα περνούν τους αεραγωγούς και τελικά φτάνουν στην περιοχή της ανταλλαγής των αερίων, περνάνε στην κυκλοφορία του αίματος.

Δέρμα

Λιποδιαλύτες και διαβρωτικές ουσίες, διαπερνούν ή καταστρέφουν την κεράτινη στιβάδα και εισέρχονται στον οργανισμό προκαλώντας δηλητηρίαση (χλωροφόρμιο, αιθέρας, διαλύτες, παραθείο, βαρέα μέταλλα κ.α.).

Διάφορα οξέα όπως το θειϊκό και το υδροχλωρικό οξύ είναι διαβρωτικά, απομακρύνουν την προστατευτική στοιβάδα, καθιστώντας το δέρμα ξηρό, τραχύ και διαπερατό.

Δηλητηρίαση

Πρώτες βοήθειες για κατάποση δηλητηρίου

Μην προσπαθήσετε να προκαλέσετε εμετό.

Έχετε μαζί σας το κουτί του δηλητηρίου όταν καλέσετε για βοήθεια.

Πρώτες βοήθειες για επαφή δηλητηρίου με το δέρμα

Απομακρύνετε τα μολυσμένα ρούχα, με προσοχή να μην έρθετε σε επαφή με το δηλητήριο/χημικά.

Πλύνετε το δέρμα με κρύο νερό συνεχόμενα για 15 λεπτά και στη συνέχεια ξεπλύνετε απαλά με σαπούνι και νερό. Ξεβγάλετε καλά.

Δηλητηρίαση

Πρώτες βοήθειες για επαφή δηλητηρίου με τα μάτια

Κρατήστε το μάτι ανοιχτό και πλύνετε με νερό βρύσης συνεχόμενα για 10-15 λεπτά.

Πρώτες βοήθειες για τσιμπήματα

Πλύνετε την περιοχή με σαπούνι και νερό.

Απομακρύνετε το κεντρί ή μέρος του ζώου από το δέρμα.

Βάλτε πάγο αν υπάρχει πρήξιμο.

Σε περίπτωση αλλεργικής αντίδρασης μεταφορά στο νοσοκομείο.

Δηλητηρίαση ηλικιωμένων

- Ευκολία στην ανάγνωση των φαρμάκων (γυαλιά, φως, μεγεθυντικός φακός).
- Δεν παίρνουμε φάρμακα στο σκοτάδι.
- Δεν διπλασιάζουμε τη δόση αν χάσουμε μια.
- Τρόπος υπενθύμισης της δόσης που πήραμε (δόσεις σε ημερολόγιο, κουτάκια δοσολογίας κ.α.).
- Καλή αποθήκευση των φαρμάκων (μακριά από φως ή/και υγρασία).
- Χρησιμοποιείτε διαφορετικά κουτιά για διαφορετικά φάρμακα.

Δηλητηρίαση ηλικιωμένων

- Μην δανείτε φάρμακα από συγγενείς και φίλους.
- Τηλεφωνικοί αριθμοί πρώτων βοηθειών κοντά στο τηλέφωνο.
- Πετάμε τα ληγμένα φάρμακα.
- Καλή πληροφόρηση για πιθανή αλληλεπίδραση φαρμάκων.
- Φυτικά συμπληρώματα πάντα με τη συμβουλή του γιατρού.

Δηλητηρίαση παιδιών

Το 80% των δηλητηριάσεων συμβαίνει σε παιδιά ηλικίας κάτω των 5 ετών.

Μέτρα προφύλαξης

- Χρησιμοποιείτε κουτιά που δεν μπορούν να ανοίξουν τα παιδιά.
- Φυλάξτε τα χημικά και τα φάρμακα σε μέρος που δεν μπορεί να φτάσει ένα παιδί.
- Κρατήστε όλα τα προϊόντα στις αρχικές τους συσκευασίες (π.χ., όχι μπουκάλια αναψυκτικών).

Δηλητηρίαση παιδιών

- Μην αφήνετε τις συσκευασίες ανοιχτές μετά τη χρήση.
- Μην αφαιρείτε τις ετικέτες των προϊόντων, περιέχουν σημαντικές πληροφορίες.
- Μην παίρνετε φάρμακα μπροστά στα παιδιά.

Οξύς πόνος

Οξύς πόνος

Πόνος ορίζεται η δυσάρεστη αισθητική και συναισθηματική εμπειρία που σχετίζεται με πραγματική ή δυνητική ιστική βλάβη.

Η σύνθετη φυσιολογική διαδικασία της αίσθησης και αντίληψης του πόνου ονομάζεται αλγαισθησία.

Ο οξύς πόνος εξυπηρετεί ένα βιολογικό σκοπό σηματοδοτώντας τον κίνδυνο από ένα τραύμα ή μια υποκείμενη παθολογική νόσο.

Προκαλεί διέrgεση του συμπαθητικού νευρικού συστήματος, έκλυση κατεχολαμινών, αύξηση της καρδιακής και αναπνευστικής συχνότητας, εφίδρωση, μυδρίαση και εγρήγορση.

Δυσμενείς επιπτώσεις στη φυσιολογία και στην ομοιόσταση του οργανισμού, όπως η πρόκληση ανεπιθύμητης αύξησης της αρτηριακής πίεσης, αρρυθμιών, υπεργλυκαιμίας, μείωση του αναπνεόμενου όγκου, αλλά και άγχους, φόβου και απελπισίας.

Οξύς πόνος

- Κοιλιακό άλγος
- Κολικός των ουρητήρων
- Κολικός των χοληφόρων και οξεία παγκρεατίτιδα
- Οξύς πόνος καρδιακής προέλευσης
- Ημικρανία
- Τραύματα
- Εγκαύματα

Οξύς πόνος

Ο πόνος μια από τις συνηθέστερες αιτίες επίσκεψης στα επείγοντα.

Χαρακτηριστικά του πόνου: ένταση, διάρκεια, εντοπισμός, ποιότητα, παράγοντες που ανακουφίζουν ή επιδεινώνουν τον πόνο.

Χορήγηση αναγησίας αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα εξατομικευμένης θεραπείας.

Η αναγησία πρέπει να είναι απλή και ασφαλής στη χορήγηση και όσο το δυνατόν ειδική.

Στοιχεία σοβαρής παθολογίας με παρουσία πόνου: ένταση, εντόπιση, διαταραχές φυσιολογικών παραμέτρων, απώλεια λειτουργικότητας, συνοδά συμπτώματα

Οξύς πόνος

- Αξιολόγηση του πόνου
- Προηγούμενη χρήση αναλγητικών και άλλων φαρμάκων
- Ατομικό αναμνηστικό
- Συνθήκες έναρξης του πόνου
- Εντόπιση
- Συνοδά συμπτώματα (κατάθλιψη, ανορεξία, δυσκοιλιότητα, φωτοφοβία και η ηχοφοβία, η ζάλη και η τάση προς έμετο, η επιδείνωση του άλγους με την προσπάθεια, οι διαταραχές της όρασης και η πρωινή αφύπνιση με άλγος κ.α.)
- Ψυχοκοινωνικοί παράγοντες
- Χαρακτηρας
- Ένταση
- Επίδραση στις συνήθειες δραστηριότητες και στον ύπνο

Οξύς πόνος

Το πως βιώνει και αντιμετωπίζει κάποιος τον πόνο αποτελεί ένα σύνθετο φαινόμενο που επηρεάζεται τόσο από φυσιολογικούς όσο και από γνωσιακούς, συμπεριφορικούς, πολιτισμικούς και κοινωνικούς παράγοντες.

Δυσκολίες στην αξιολόγηση του πόνου εμφανίζουν συνηθέστερα οι ηλικιωμένοι, οι ασθενείς με διαταραχές της όρασης, της ακοής ή των νοητικών λειτουργιών, οι ασθενείς υπό την επήρεια αλκοόλ.

Δυσκολίες μπορούν να προκύψουν λόγω πολιτισμικών διαφορών ανάμεσα σε ασθενή και γιατρό καθώς και από άτομα που δεν γνωρίζουν καλά την Ελληνική γλώσσα.

Οξύς πόνος

Θεραπεία του πόνου

Η φαρμακευτική αγωγή αποτελεί την επείγουσα αντιμετώπιση του πόνου.

Παρακεταμόλη: αναλγητική όχι αντιφλεγμονώδη δράση.

Μη στεροειδή αντιφλεγμονώδη: ασπιρίνη, ιβουπροφαίνη, δικλοφενάκη κ.α. (στόμα, ορθό, ενδομυϊκά, ενδοφλέβια).

Οπιοειδή (μορφίνη, πεθιδίνη, κωδεΐνη): υποδοχείς των οπιοειδών υπάρχουν στο νευρικό σύστημα και σε αυτούς συνδέονται φυσιολογικά τα ενδογενή οπιοειδή, οι ενδορφίνες, οι εγκεφαλίνες και οι ενδομορφίνες (καλύτερη χρήση ενδοφλέβια).

Τοπική ή περιοχική αναισθησία.

Οξύς πόνος

Μη φαρμακολογική αντιμετώπιση του πόνου

Ψυχολογική υποστήριξη

Ενημέρωση σχετικά με τη διάγνωση και τους θεραπευτικούς χειρισμούς

Ακινητοποίηση τραυματισμένων μελών, επιθέματα πάγου, θερμικά επιθέματα, TENS, βελονισμός, ύπνωση, απόσπαση προσοχής κ.α.

Καφαλαλγία

- 90% του πληθυσμού παρουσιάζει ένα τουλάχιστον επεισόδιο κεφαλαλγίας/έτος
- 1% των περιπτώσεων κεφαλαλγίας οφείλεται σε σοβαρή υποκείμενη νόσο
- Η καφαλαλγία μπορεί να είναι ιδιοπαθής ή να οφείλεται σε οργανική νόσο.
- Οι κυριότεροι εκπρόσωποι της ιδιοπαθούς κεφαλαλγίας είναι η ημικρανία, η καφαλαλγία τάσης και η αθροιστική κεφαλαλγία.
- 4-15% του πληθυσμού πάσχει από ημικρανία.
- Η κεφαλαλγία τάσης είναι ο συχνότερος τύπος ιδιοπαθούς ενώ η αθροιστική ο σπανιότερος

Καφαλαλγία

Διερεύνηση κεφαλαλγίας

Εντοπισμός του πόνου

Η ένταση

Ο τρόπος έναρξης

Συνοδά συμπτώματα

Καφαλαλγία

Σε περίπτωση *ιδιοπαθούς* καφαλαλγίας χρειάζεται ηρεμία και αναλγητικά.

Συνοδά συμπτώματα όπως ο πυρετός, εμετοί, σπασμοί, απώλεια συνείδησης, αυχενικοί δυσκαμψία καθιστούν την κεφαλαλγία επείγουσα κατάσταση που απαιτεί νοσοκομειακή αντιμετώπιση.

Καφαλαλγία

Ημικρανία

Περιγράφηκε για πρώτη φορά από τον Γαλινό (2^{ος} αιώνας π.Χ.)

Έντονη κεφαλαλγία, επιτείνεται με τη σωματική δραστηριότητα, απότομες κινήσεις της κεφαλής, συνοδεύεται από ναυτία, εμετό, φωτοφοβία, ηχοφοβία.

Διαρκεί από ώρες έως μέρες.

Ημικρανία χωρίς και με αύρα.

Καφαλαλγία

Καφαλαλγία τάσης

Αμβλύς πόνος συσφιγκτικού χαρακτήρα που εντοπίζεται συνήθως στην ινιακή χώρα.

Η ένταση, η συχνότητα και η διάρκεια ποικίλουν.

Συσχετίζεται με κόπωση και ψυχική ένταση.

Χαρακτηριστικό της το αίσθημα τάσης που οφείλεται σε σύσπαση των αυχενικών μυών που γίνεται ψηλαφητή.

Καφαλαλγία

Αθροιστική καφαλαλγία

Άλγος ετερόπλευρα στην οφθαλμική ή οπισθοκογχική περιοχή (βλεφαρόπτωση).

Μετά την υποχώρηση, υπνηλία και κόπωση.

Συχνά συμβαίνει τη νύχτα και επηρεάζει την ποιότητα της ζωής.